

efterskolen

No. 01 · august 09 · efterskoleforeningen

Gratis
magasin
til forældre

Foto: Henning Hjørth

06 giv dit barn en god start på efterskolen

Der venter mange gode udfordringer på efterskolen. Men nogle elever plages også af hjemve. Få gode råd her i magasinet, så du kan hjælpe dit barn godt på vej

10 linda fandt modet

Linda fra X-factor blev modig af at gå på efterskole. Det tænker hun på, når hun står på scenen og synger for en million tv-seer.

14 turbo på udviklingen

Unge udfordres og lærer at træffe beslutninger, når de kommer hjemme fra, mener hjerneforsker og mor til to på efterskole Ann E. Knudsen.

18 minister led af hjemve

Beskæftigelsesminister Inger Støjberg udviklede sig fra stille pige til skarp politiker. Men den første tid på efterskolen var svær.

**no. 01
august 09**

redaktion

Kommunikationsbureauet Elsig
Langgade 60, 7321 Gadbjerg
Tlf. 40945740.
E-mail: redaktionen@elsigs.dk
Hjemmeside: www.efterskolen.com

ansvarshavende redaktør

Torben Elsig-Pedersen

layout

Kommunikationsbureauet Elsig
i samarbejde med Mediegruppen as

tryk

Rounborgs Grafiske Hus

jobannoncer og abonnement

Efterskolens administration, Vartov,
Farvergade 27, opg. H, 1463 København K.
Tlf. 33 17 95 86
E-mail: annonce@efterskole.dk

øvrige annoncer

AC Annoncer, tlf. 86280315.
Annonceinformation på
www.efterskolen.com
Annoncedeadline for næste nummer er 20/8.
Udkommer 2/9.

abonnement

Alle ansatte og bestyrelsesmedlemmer ved
efterskolerne modtager gratis Efterskolen.
Tilmelding foregår på
www.efterskoleforeningen.dk
Øvrige kan abonnere på bladet for 310 kr.
incl. moms årligt for 18 numre.

udgiver

Udgives af Efterskoleforeningen.
Efterskolen 42. årgang.

De i bladet fremførte synspunkter deles ikke
nødvendigvis af udgiver eller redaktion.
Redaktionen forbeholder sig ret til at redi-
gere og forkorte tilsendte indlæg.

Efterskolen er medlem af
Danske Specialmedier

ISSN: 0109-8535

M.C. 13997

04 sådan støtter du dit barn

Forældre kan godt støtte deres børn, selvom de er langt fra efterskolen.

06 en stor omvæltning

Selvom den unge har glædet sig til at komme på efterskole, kan det være svært at vænne sig til at være omgivet af mennesker 24 timer i døgnet.

08 gode råd til forældre

Få dit barn godt i gang på efterskolen ved at følge gode råd trin for trin.

10 linda fandt musikken

X-factor-stjernen fik plantet en drøm, da hun gik på efterskole.

12 4000 elever til landsstævne

Sammenhold, glæde og gåsehud ved stort idrætsstævne i sommerferien.

14 hjernen udvikles

Turbo på udviklingen når den unge udfodres, mener hjerneforskere.

16 sendte et barn, fik en voksen hjem

"Det bedste vi nogensinde har gjort", siger Malene Bjerre om det at sende børnene på efterskole.

18 fra stille pige til skarp politiker

Beskæftigelsesminister Inger Støjberg var en forsagt pige indtil hun foldede sig ud på efterskolen.

22 chance for livet

En menneskelig læreproces, kalder Tværværten Tine Bryld et år hjemme fra.

28 fie er sprunget ud

Vi havde ingen erfaring med efterskolerne, men vi blev positivt overraskede, siger Filip Køneke, der havde en datter på efterskole sidste år.

et år på efterskole er noget ganske særligt

af: Troels Borring, formand for Efterskoleforeningen

263 efterskoler åbner dørene for ca. 27.000 unge mennesker i alderen 14-18 år og deres forældre til et nyt efterskoleår i de første uger i august. En særlig stemning mærkes over hele landet.

Sommerferien har helt sikkert budt på mange sommerfugle i maven hos ikke mindst de unge mennesker. Mange forældre kan nikke genkendende til de samme følelser – uanset om det er det første barn eller det tredje barn, som nu skal af sted.

Nye medarbejdere på efterskolerne mærker noget der ligner. Erfarne medarbejdere har det som cirkushesten, der mærker savsmulden i næsebordene og venter kun på at blive sat i galop.

Forventningerne er store over hele linjen og bedre udgangspunkt findes ikke.

De unge og forældrene har i den grad noget at se frem til. Undervisning og et samvær, der skal give erfaringer med fællesskaber og som har sin fornemste opgave i at give hver enkelt selvværd:

- Et selvværd – en viden om hvad man kan, hvem man er og hvad man gerne vil.
- Et selvværd er forudsætningen for at krydse grænser – bryde mønstre og at danne nye.

- Et selvværd er forudsætningen for at kunne samarbejde med andre, at kunne netværke.
- Et selvværd er forudsætningen for at kunne tænke nyt og kreativt, forudsætningen for at kunne/turde glemme sig selv for en stund.
- Et selvværd er en forudsætning for at få styr på den personlige karriereplanlægning.

Selvværdet giver værdier, viden, væren, færdigheder, personlige egenskaber og indflydelse.

H.C. Andersen rejste meget ud og var væk i længere tid af gangen. Rejsemåden var med hestevogn og senere tog gennem Europa, så han havde god tid til "at tænke".

Hans mission, i første omgang, var at han ville være noget stort og søgte bl.a. mod teatret som skuespiller – uden den store lykke. Han fandt til gengæld andre stærke sider af sig selv.

Et efterskoleår er en slags rejse et års tid sammen med jævnaldrende og meget engagerede voksne. Det er noget ganske særligt.

Rigtig god tur.

sådan støtter du dit barn

af: Henrik Stanek, journalist

Det kan gøre ondt, når ens søn eller datter ringer hjem og er ked af det. Men det kan godt lade sig gøre at støtte barnet på lang afstand

Foto: Palle Peter Skov

Langt om længe har du afleveret dit barn på efterskolen. Nu er det bare at sætte sig i sofaen med benene oppe på bordet og nyde stilheden de næste ti måneder. Ikke flere himmelvendte øjne, smækken med dørene eller skænderier om spisetider, der ikke bliver overholdt.

Selv om det kan virke besnærende, at din til tider besværlige teenager skal på efterskole i ti måneder, er det stadig din opgave at støtte hende – både når det går godt, og når hun længes hjem. Især i den første tid har hun brug for din støtte. Ellers risikerer du at have hende hjemme igen om en måned. Men alting med måde. Nogle forældre har så svært ved at undvære deres øjsten, at de hele tiden blander sig i, hvad der sker på skolen. De tør ikke give slip og overlade ansvaret for dagligdagen til lærerne.

Selvfulgelig bliver du usikker, når din datter har det skidt og bare vil hjem. For hvad foregår der på den skole? Er min datter helt nede? Er lærerne opmærksomme på hende? Prøver de nu at hjælpe hende? Eller er hun bare træt?

Den slags spørgsmål kan gøre ondt og få forældre til at føle sig magtesløse. Kommunikation er det, der skal til for at skabe trykthed mellem de voksne, og det gælder om at være åben fra første færd, lyder meldingen fra lærere og forstandere.

Vi har talt med nogle af dem om, hvad der er værd at have i baghovedet som forældre. Det er der kommet ni gode råd ud af. ●

Selv om det kan virke besnærende, at din til tider besværlige teenager skal på efterskole i ti måneder, er det stadig din opgave at støtte

Besøg mor og far til halv pris

... og forsvind igen

Få op til **50%** rabat
på rejser med et
DSB WildCard

Med et nyt lille DSB, kan du købe et DSB Wild-
Card til kun 2000,- pr. år og få store rabatter på
rejser, udflugter, tog og meget mere, meget
mere.

www.dsbsj.com/dsb/wildcard

DSB WildCard er en tjeneste, der er udviklet af DSB Rejseplanlægning og er en del af DSB Rejseplanlægning. DSB Rejseplanlægning er en del af DSB Rejseplanlægning og er en del af DSB Rejseplanlægning. DSB Rejseplanlægning er en del af DSB Rejseplanlægning og er en del af DSB Rejseplanlægning.

DSB WildCard
Juni 2017

Foto: Hanne Loop

efterskolen

– en stor omvæltning

af: Henrik Stonek, journalist

For mange elever er det en udfordring at flytte på efterskole. Ikke alene møder de en ny skoleform. De skal også vænne sig til, at de hele tiden er omgivet af mennesker

I månedsvis har de unge set frem til at skifte hjemmet ud med en efterskole. De har glædet sig til at få nye kammerater og til at færdes i andre omgivelser, end de er vant til. Men omvæltningen er brat, og inden længe synger humøret måske knap så højt, når jeres søn eller datter ringer hjem og har brug for at snakke. For det kan være hårdt at begynde på efterskole.

»Det er værre end at være voksen og begynde på et nyt job. Eleverne er sårbare. Alligevel skal de forholde sig seriøst til 110 nye mennesker og vænne sig til at være sammen med andre 24 timer i døgnet,« siger en forstander.

Læs her om nogle af de forandringer, eleverne skal vænne sig til, når de begynder på efterskole.

Svært at finde fred

Eleverne kan ikke bare smide sig på sofaen og skrue op for fjernsynet, når de kommer fra undervisning. Eller gå ind på værelset, lukke døren bag sig og nyde privatlivets fred for en stund.

De risikerer hele tiden at blive forstyrret og må dele både sorger og glæder, lyde og lugte med værelseskammeraten. Det stiller krav til selvdisciplinen for unge, der er vant til at lave lektier, dyrke sport, passe fritidsarbejde og slappe af på deres egne præmisser.

Mange føler sig ensomme

Det lyder paradoksalt, men mange elever føler sig ensomme i den første tid på efterskole.

De opdager, at de faktisk savner far og mor, og derfra er der ikke langt til hjemvé.

Dertil kommer usikkerheden på alt det nye. Selv et lille spørgsmål som 'Hvem skal jeg sidde ved siden af i spisesalen?' kan fylde utrolig meget i hovedet på en 15-årig.

Usikkerhed med mange ansigter

Usikkerheden har lige så mange ansigter, som der er elever på skolen. Nogle tager kontakt med en voksen og har brug for at snakke, andre danner hurtigt små grupper, og andre igen søger ind i sig selv. Og så er der dem, der reagerer med grin og pjat.

Unge er umådeligt følsomme og opmærksomme på, hvad der sker omkring dem. Så hvis man ikke rigtigt har fundet melodien endnu, kan man let synes, at de andre bare har det så sjovt, mens man selv føler sig mere og mere ladt i stikken.

hjemve går ikke bare over

Hjemve melder sig hos nogle elever, men i langt de fleste tilfælde kan lærerne hjælpe dem med at arbejde sig ud af det. Hvis de ellers får det at vide.

Et af efterskolernes renomméer går på, at her kan eleverne få en ny start. Men det er vigtigt, at I som forældre er åbne og fortæller om jeres barns problemer, for eksempel hjemve. Ellers kommer barnet til at tumle med det alene, for det kan være svært at åbne sig for en lærer, man ikke rigtigt kender.

Og det kan være lige så svært at fortælle jer, at det altså ikke går som forventet.

Ofte hjælper det på hjemve, at eleven har et sted at gå hen og snakke om længslen efter eget værelse, forældre og søskende. Hvis den unge ikke får hjælp, kommer han måske til at bruge så meget energi på at bekæmpe sin hjemve, at han til sidst ikke har flere kræfter tilbage og kun kan se én løsning: Han vil hjem! 📍

Foto: Hanne Loop

skyggesider bryder frem

Et år på efterskole er en oplevelse for livet, fordi eleverne sammen står nogle strabadser igennem. De unge skal finde ud af at være en del af fællesskabet på godt og ondt og skal på en gang acceptere de andre, yde en indsats for selv at blive accepteret og engang imellem bøje af for andres krav.

I begyndelsen går det som regel fint. Alle er positive over for hinanden, og den enkelte gør meget ud af at vise sig selv fra den pæne side. Men når man lever så tæt sammen, ser man også hinandens mindre heldige sider. Tit vil det være værelseskammeraten, der virker voldsomt irriterende, fordi han forstyrrer

den andens behov for at have værelset som en tryk base. De unge må lære at sige fra, når de overskrider hinandens grænser, og de må finde ud af at omgås hinanden.

Den sidste udvej

Som regel vokser de unge i hinandens selskab og bliver mere tolerante.

Men nogle gange er to elever så forskellige, at de er nødt til at flytte fra hinanden. Den løsning bliver som regel kun brugt, hvis der ikke er andre veje ud af problemerne. Det er der mindst tre årsager til:

1. Man risikerer, at nissen flytter med, hvis en konflikt ikke bliver løst.
2. Eleverne føler sig ikke forpligtet af modpartens kritik, hvis de uden videre får lov at flytte hver for sig.
3. En flytning involverer mindst to andre elever, da den, der skal flytte, skal have et sted at flytte hen.

Selv om det kan være svært at forstå, hvorfor ens barn ikke bare får lov at flytte, så er ideen med at gå på efterskole netop, at eleverne skal lære, at de letteste løsninger ikke altid er de bedste på længere sigt. 📍

Efterskolerne oplever usikkerheden hvert år omkring skolestart, og kontaktlærerne holder specielt øje med hver sin gruppe elever. Samtidig forsøger de at bløde op for usikkerheden gennem et tæt pakket program fra første dag, for jo mere der er fastlagt på forhånd, desto mindre tid er der til at føle sig utryg.

Eleverne får travlt

Mange elever bliver overraskede over, hvor travlt skolelivet er allerede den første uge. De skal tidligt op til morgenmad og morgensang. Dernæst er der cykelture, småløb og andre lær-hinanden-at-kende aktiviteter i kontaktgruppen, boggruppen, spisegruppen og i klasserne. Så skal eleverne introduceres til de boglige fag og til valgfagene. Og så videre.

Hvis barnet ringer hjem og lyder forpustet, er det med god grund. Lærerne har bevidst planlagt et massivt program. Men de ved godt, at eleverne også har brug for at hænge plakater op på deres værelser og for at tulle rundt ho hinanden, så de lægger huller ind i programmet. 📍

Foto: Hanne Loop

Foto: Hanne Loop

Tegning: Pernille Mühlboech

9 gode råd til forældre

af: Henrik Stanek, journalist

Du kan følge dit barn godt på vej ved at følge nogle få gode råd

1. Opbakning er ikke, at du kommer drøgende med en pizza, hver gang dit barn ikke kan lide maden. Eleverne skal netop lære at stå på egne ben. Derfor er det også en dårlig ide, at du hele tiden ringer til dit barn via mobilen. Din søn eller datter skal have lov til at være i de nye rammer helt og fuldt. Går du derhjemme og er i tvivl om, hvorvidt dit barn trives eller ej, så ring og spørg kontaktlæreren.

2. Du skal ikke afvise dit barn, når hun ringer hjem og er ked af det. Lyt til hende og anerkend, at hun har brug for at få løst sit problem. Men giv ikke straks efter for hendes umiddelbare ønske om at komme hjem. Det kan være lige så svært at finde ind i en ny klasse derhjemme, når de andre elever har været i gang i et stykke tid.

3. Hold fast i jeres fælles beslutning om, at hun skal tilbringe skoleåret på efterskolen. Den svære tid er en periode, hun skal over, og mind hende om, at hun har glædet sig hele sommeren til at komme på efterskole. Lærerne kan slås nok så meget for at få hende til at trives, men uden opbakning fra hjemmet lykkes det ikke.

4. Det bedste er at tage en krise i opløbet, så hvis jeres barn ringer hjem og er ked af det, så bed hende om selv at gå til lærerne

med problemet. Det styrker hende at opleve, at hun selv kan klare tingene sammen med personalet på skolen. Det styrker også forholdet mellem elev og lærere. Hvis hun ikke selv magter at gå til lærerne, så kontakt skolen og fortæl det. Vent ikke, til der ikke er anden udvej end at melde hende ud af skolen. En sag har altid flere sider, så fortæl forstanderen eller læreren om din bekymring og snak med dem om, hvad der mon kan ligge bag hendes utilfredshed.

5. Mange elever ønsker en ny start. Både de selv og deres forældre regner måske med, at alt bliver godt, hvis bare de kommer på efterskole. Men mange undervurderer, hvor stor en belastning det er for en 15-årig at finde en plads i et nyt fællesskab. En del unge er usikre på deres eget værd og gør alt for at skjule deres problemer. Derfor kan der gå lang tid, før lærerne opdager, at en elev har brug for hjælp.

6. Lærerne kan lettere hjælpe eleven til en god start på skolen, hvis I åbent fortæller, at jeres barn bærer rundt på dårlige skoleoplevelser, har problemer i nogle fag eller er blevet mobbet hele livet. Især det sidste er en svær rolle at bryde ud af. Nogle forældre er måske bange for, at lærerne skal stemple deres barn. Men lærerne er engagerede og lige så interesserede i, at jeres barn får et

godt ophold, som I er. Derfor er det vigtigt, at I udveksler viden.

7. I familier, hvor der er tradition for at tage på efterskole, skal man yderligere være opmærksom på ikke at spejle barnet i sine egne minder fra skolen eller i storebrors vellykkede ophold.

8. At tage på efterskole er barnets første skridt mod at flytte hjemmefra. De unge filer i navlestrengen, og det kan være hårdt, når jeres søn eller datter ikke længere kommer hjem hver eftermiddag. Fortvivl ej. Jeres barn færdes i et trygt miljø og har ansvarlige voksne omkring sig. Og når året er omme, flytter hun sandsynligvis hjem igen.

9. Mange forældre taler meget bedre med deres børn, når de er på efterskole, og får meget mere at vide, end de plejer. I kan selv hjælpe til med at få tungen på gled. Lad være med at acceptere et »Det går fint«, når I spørger til undervisningen og de nye kammerater. Vis, at I forventer, at I taler sammen ud fra devisen: Ja, du er flyttet hjemmefra, men vi er stadig dine forældre! Spørg ind til, hvordan det går: Kan du følge med i timerne? Hvad får I at spise? Må I få gæster på skolen? Hvilke ture har I været på? Hvem er dine nye kammerater? ●

IDRÆT I FERIE

friluftsliv

badminton

fodbold

gymnastik

håndbold

motion

atletik

basketball

petanque

volleyball

bordtennis

tennis

svømning

dans og musik

Cool efterårsferie!

Begynd med en tur på: www.dgi.dk/ferie

Linda fra X-factor:

efterskolen fik mig til at tro på musikken

af Tommy Heisz, journalist

Det kræver mod at flytte fra Færøerne til Danmark. Og det kræver endnu mere mod at stille sig op og synge foran en million tv-seere. Når Linda Andrews skal forklare, hvorfra hun har sit mod, er hun ikke i tvivl: En stor del af det blev plantet i hende, da hun gik på efterskole

Da dansk læreren en dag bad efterskoleklassen om at skrive om deres største idol, satte Linda Andrews sig resolut ned og skrev en hyldest til sin mor.

»Jeg skyldte hende alt. Det var hendes fortjeneste, at jeg overhovedet kunne komme på efterskole. Hun tog to ekstra rengøringsjob for at få råd til det. Og det betød virkelig alt for mig at komme af sted,« fortæller hun.

Linda Andrews tog i foråret Danmark med storm, da hun triumferede i talentshowet X-Factor, og for nylig har hun udgivet et soloalbum. Musikken har været den altafgørende drivkraft, så længe hun kan huske. Derfor var det en stor åbenbaring for hende, da hun fandt ud af, at man kunne komme på efterskole.

»Jeg ved slet ikke, hvordan jeg har klaret mig igennem folkeskolen, for jeg interesserede mig slet ikke for det, man lærte i de fag. Da jeg så opdagede, at jeg kunne komme et sted hen, hvor jeg kunne dyrke musikken, var jeg bare så klar.«

Veninderne tog med

Linda Andrews, der er vokset op på Færøerne, rejste til Himmerland i Jylland for at tage 10. klasse på en efterskole. Ikke en decideret musikefterskole, men en skole med et kristent grundlag. Kirken fyldte meget, men det kom sangen og musikken også til. Linda

Andrews fik øjnene op for muligheden, da et hold fra efterskolen besøgte hendes lokale kirke på Færøerne. Snart fik hun overtalt moren, og da to af veninderne besluttede at følge med til Danmark, blev det hele lidt mindre farligt.

På efterskolen fik hun med det samme nye venner. Allerede på en kanotur til Sverige, hvor holdet skulle rystes sammen, viste det sig hurtigt, hvem der havde den samme passion for musik. Og det blev dem, Linda Andrews begyndte at hænge ud med. Der blev spillet guitar og sunget ved lejrbålet, der blev udvekslet livshistorier og hemmeligheder, og der blev knyttet bånd, som stadig holder den dag i dag.

»Da vi kom tilbage fra den kanotur, havde vi allerede dannet et band med guitar, vokal, bas og klaver. Derefter gik der en uge, og så var vi ude at spille første gang,« fortæller hun med et nostalgisk blik.

Musikken gav forløsning

Musikken er hele tiden i centrum, når Linda Andrews fortæller om sin efterskoletid. Hun holdt af den allerede længe før hun kom på efterskole, men det var en form for uforløst kærlighed.

»Jeg vidste, at jeg elskede at synge. Men jeg vidste ikke, hvad jeg skulle gøre med det. Der er mange folk på Færøerne, der er dyg-

tige til at synge og spille, men det er ikke noget, man kan vælge som levevej. Derfor var det så inspirerende for mig at komme ind i et miljø, hvor både lærerne og de andre elever havde samme lidenskab. Det gik op for mig, at jeg godt kunne gå den vej. Da jeg var færdig med efterskolen, var jeg helt overbevist om, at jeg ville satse på musikken.«

Efterskolen gjorde mig modig

Det kom dog til at vare nogle år, før Linda Andrews tog det endelige skridt. Da hun var færdig med efterskolen, flyttede hun hjem til Færøerne igen, hvor hun tog en handelsskoleuddannelse og var bestyrer af en butik. Men efterskoleopholdet havde plantet en drøm i hende, og den rejste hun som 21-årig endelig til København for at realisere. Også selvom hun var noget utryg ved det.

»For en færing er København nærmest som New York. Vi har hverken tog eller motorveje, så København kan virke meget voldsom. Det krævede en stor portion

Foto: Christian Friis

Da vi kom tilbage fra den kanotur, havde vi allerede dannet et band med guitar, vokal, bas og klaver. Derefter gik der en uge, og så var vi ude at spille første gang

Blå bog - Linda Andrews

Linda Andrews (36) er født og opvokset i Torshavn på Færøerne. I virkeligheden hedder hun Andreassen – Andrews er et kunstnernavn. Som 15-årig flyttede hun til Danmark for at tage 10. klasse på en efterskole i Jylland. Hun vandt den seneste udgave af DR's talentprogram X-Factor og har netop udsendt et soloalbum. Linda Andrews har arbejdet professionelt med musik i mange år, bl.a. som korsanger for forskellige bands og som solist og instruktør i et væld af gospelkor. Hun bor i Valby med sin datter Celeste på ni år.

mod at flytte, men jeg kunne godt mærke, at min grundsten var blevet lagt i min tid på efterskolen. Jeg kunne sige til mig selv: 'Hey, du tog af sted et helt år, og alt gik fint. Du fik nye venner og lærte nye sider af dig selv. Du kan sagtens!'«

Linda Andrews bor i dag i Valby sammen med sin datter, Celeste på ni år. Der er ikke mange år til, at Celeste måske selv kommer og lufter ideen om, at hun gerne vil på efterskole. Og Linda Andrews er ikke et øjeblik i tvivl om, hvordan hun vil reagere:

»Det ville være fantastisk. Selvom jeg med garanti kommer til at stortude, når hun skal af sted, så håber jeg virkelig, at hun får lyst til det. Det er så sundt at få den oplevelse med.«

kærlighed, fællesskab og positiv energi

af: Torben Elsig-Pedersen, redaktør

Næsten 4000 efterskoleelever deltog i begyndelsen af sommerferien på ét stort hold ved DGI's landsstævne. Det blev en uge fyldt med alt det bedste, efterskolen byder på: Hårdt arbejde og store oplevelser, når den enkelte elev bidrager til fællesskabet

Kærlighed og positiv energi, er skuespiller Peter Myginds konklusion på næsten 4000 efterskoleelevers utrættelige indsats under DGI's landsstævne i første uge af sommerferien. Skuespilleren var sammen med eleverne og de godt 400 lærere med til at skabe landsstævnets festsaften, som henrykkede godt 30.000 tilskuere på det store stadion.

Bag den visuelt smukke forestilling lå måneders forberedelser på hver enkelt af de deltagende 51 efterskoler. Men også i dagene op til landsstævnet måtte eleverne i 28 graders varme svede sig igennem lange træningsdage, hvor lærerne vækkede eleverne klokken 6 og først sagde godnat ved midnat.

»Det er hårdt at være med i gymnastikken, for det kræver koncentration hele tiden.

Vi har godt nok øvet meget hjemme fra, men hvis man er uopmærksom et øjeblik, så falder man fra,« sagde efterskoleelev Jacob Kjær Olesen under træningsdagene.

Festsaftenen blev indledt af måske danmarkshistoriens største kor på 1250 efterskoleelever, som sammen med Lis Sørensen og band varmede op under temaet "Verden i farver". Med sangen "Når lyset bryder frem"

Se flere billeder på www.efterskolen.com

Dagen efter var eleverne atter tidligt oppe for at være klar med en afslutningsforestilling for et atter fyldt stadion, hvilket blev kulminationen på en utrættelig uges tæt samarbejde, som på komprimeret vis udfoldede efterskolens værdier: At den enkeltes bidrag har stor betydning for at nå et stort og forbundet fællesskab, der rækker længere end til egen navle.

»Forældrene betaler mange penge for et efterskoleophold. Det vælger de at gøre, fordi de oplever, at efterskolerne gør en forskel for de unge,« sagde Søren Møller.

Stor oplevelse

For at understrege, at efterskoleliv er langt mere end gymnastik og store shows, nåede eleverne i ugens løb også at konkurrere i boldspil som fodbold, håndbold, beachvolley og badminton lige som 1250 elever øvede på den store koropræden.

»Vi vil vise efterskolernes mangfoldighed, men samtidig markere, at skoleformen kan komme langt ud med budskaberne ved at samle kræfterne og satse på kvalitet i det, vi præsenterer,« siger Anne Tingager, der har samlet trådene bag det store efterskolehold og som igennem to et halvt års forberedelse igen og igen har betonet, at skoleformens styrke for alvor kommer til udtryk, når samarbejde og fælles timing går op i en højere enhed.

For efterskoleelev Charlotte Jensen blev landsstævnet en stor oplevelse, men afskednen med kammeraterne en trist affære:

»Vi har knoklet, og det var hårdt, da vi nåede midtvejs. Men så begyndte vi at kunne se, hvad det kunne blive til. Festaftenen var det største og flottest at deltage i, men gymnastikopvisningen søndag var også en dejlig oplevelse,« sagde hun, mens der bliver krammet og tudet farvel. ●

Gør en forskel

Undervisningsminister Bertel Haarder kaldte efterskolernes og foreningslivets fællesskab for et udtryk for Danmark når det er bedst.

»Efterskoleelevernes dygtighed og glæde lover godt for rekrutteringen af ledere til det frivillige foreningsliv i mange år frem,« sagde han.

Formanden for DGI, Søren Møller, brugte sin afskedsalut til 35.000 stadióngæster og deltagere til at fremhæve høj- og efterskolernes evne til bidrage til samfundet i en tid, hvor alt ellers tilpasses internationale standarder.

»Vi skal selvfølgelig kunne det samme som resten af verden. Men vi skal også stole på, at vi selv har stærke platforme i blandt andet efterskolerne at bygge på, så det ikke alene er et mål, at vi tester og måler os på internationale nøgletal.«

Søren Møller opfordrede til at værne om efterskolerne.

var temaet til efterskoleelevernes show slået an, for det blev et bombardement af sanserindtryk i grafik, lyd, lys, bevægelse og store formationer som virkemidler.

Det hele sluttede udtrykfuldt med en farvesymfoni af elever klædt i alskens flotte kulører som symbol på efterskolens mangfoldighed og en påmindelse om, at forskellighed skaber en lidt mere interessant verden.

Det er udfordrende at komme på efterskole og det er rigtig godt for de unges udvikling. Derfor skal vi som forældre holde op med at fjerne alt det besværlige på de unges vej. De skal selv bøvle med det, lyder opfordringen fra hjerneforsker Ann E. Knudsen, der selv har haft to piger på efterskole i sidste skoleår.

Foto: Lisbeth Holten Rasmussen

Hjerneforskeren:

et år med turbo på udviklingen

af: Torben Elsig-Pedersen, redaktør

Unge får prøvet sig af på efterskolen. Men det udfordrer også forældrene, som gradvist bør overlade flere beslutninger og mere af bøvlet til de unge selv. Forældre kan og skal ikke løse alle problemer på 200 kilometers afstand, men have tillid til, at de har givet en opdragelse, der har rustet den unge til at stå på egne ben

”Er det ok, jeg får en ekstra piercing i øret?” Sådan lyder sms-beskeden på Ann E. Knudsens mobil, da hun sætter sig til rette på en cafe i Århus for at medvirke i dette interview. Afsenderen er en af hendes 17-årige døtre, som opholder sig på en fynsk efterskole et par hundrede kilometer væk.

»Jeg er altså lige nødt til at give hende et svar,« lyder det undskyldende fra den tidligere gymnasielærer, nuværende hjerneforsker og forfatter til flere anmelderroste bøger om unge og hjernens udvikling.

»Så længe teenagerne spørger en voksen til råds, er vores opdragelse lykkedes,« siger Ann E. Knudsen og krediterer straks familieterapeuten Jesper Juul for citatet. »Det at sende en ung på efterskole er at give slip, men samtidig har den unge den voksne at rådføre sig med, enten i form af lærerne på efterskolen eller forældrene derhjemme. De unge må gerne få et råd med på vejen, men skal i sidste ende til selv at tage beslutninger.«

Ann E. Knudsen, der blandt andet er kendt for bogen ”Seje drenge og superseje piger”, havde sidste skoleår sine to tvillingepiger på efterskole i 10. klasse. De gik på to forskellige fynske efterskoler, hvor de blev udfordret ved at være langt hjemme fra barndomshjemmet i Århus.

»Selv om man er 17 år, har man brug for voksne at rådføre sig med. Der er rigtig meget at tage stilling til i den alder. De udfordres konstant på, hvad der er rigtig og forkert og kan komme i tvivl om, hvilken vej

Det er rent ud sagt fedt, at man kan smides hjem på en tænker fra en efterskole, for unge i den alder har typisk oplevet en barndom og skolegang i folkeskolen, hvor der ikke var konsekvenser

de selv skal vælge. Unge i efterskolealderen har rent udviklingsmæssigt turbo på deres identitetsdannelse, og derfor skal de ikke overlades til sig selv.«

Regler udfordrer

I efterskolemiljøet ser Ann E. Knudsen muligheden for, at de unge udfordres, og hun finder det helt optimalt, at de unge også møder en række regler og rammer, de skal forholde sig til. På den måde får de svar på de spørgsmål, der trænger sig på igen og igen, nemlig "hvem er jeg?", "hvordan ser de andre mig?" og "hvordan skal jeg agere i verden?".

»Eleverne har selv valgt efterskolen og dermed har de også sagt ja til et regelsæt og en måde at være sammen på. Derfor er det godt, at de skal forholde sig til nogle rammer, som det har en konsekvens at byde. Rent ud sagt er det fedt, at man kan smides hjem på en tænker fra en efterskole, for unge i den alder har typisk oplevet en barndom og skolegang i folkeskolen, hvor der ikke var konsekvenser. De unge har brug for at lære at tage ansvar og se at deres handlinger ikke er ligegyldige,« siger Ann E. Knudsen.

»Hvis en ung bryder reglerne om f.eks. alkohol har han eller hun ikke brug for at få at vide, at det også er synd for dig. De ved godt, det er forkert. Derfor mener jeg faktisk, at både den unge, der sendes hjem på en tænker, og kammeraterne, kan se, at det har konsekvenser at bryde den udstrakte tillid, som de er omgærdet af på en efterskole.«

Hjerneforskeren hæfter sig ved at unge, der har været på efterskole, har et mindre frafald på ungdomsuddannelserne. Netop fordi de unge har lært at tage ansvar.

»På den måde er efterskolerne med til at forberede de unge på ungdomsuddannelserne. Dem der kommer lige fra folkeskolen oplever i højere grad et kulturшок, når de pludselig oplever, at de er personligt ansvarlige for deres opførelse og arbejdsindsats på ungdomsuddannelserne. I gymnasiet er vi færdige med at opdrage de unge, der forventer vi, at de tager ansvar,« siger den tidligere gymnasielærer.

Det må godt være svært

Opholdet på en efterskole er også en lang træning i at omgås andre. Udfordringen begynder allerede første skoledag, hvor den unge får at vide, hvem han eller hun skal bo sammen med.

»Det kan godt være, vi som forældre tænker, at det aldrig går. Vi kender rodet fra vores børns værelser og tænker måske på, hvor svært de har ved at skelne mellem rent og beskidt tøj med det resultat, at det hele ryger i vaskekurven. På efterskolen må de finde ud af at få det til at fungere, og det kræver en eller anden form for orden. De kommer fra et hotel med fuld pension derhjemme til et sted, hvor de selv skal påtage sig en række pligter. Det er ren anskuelighedsundervisning i, hvordan man fungerer sammen i praksis.«

Ann E. Knudsen har som så mange andre forældre før hende oplevet frustrerede døtre ringe hjem og brokke sig over værelseskammeraterne; at hun ikke har noget privatliv, at de andre larmer, så det er svært at sove, at de roder og så videre.

»I den situation skal vi virkelig holde fast i os selv som forældre. Vi skal lytte til vores børn, anerkende at de føle sådan, men samtidig holde fast i, at sådan er virkeligheden. I den situation har børnene ikke brug for gode råd og mødre, der forsøger at ordne det besværlige. De skal selv igennem det. Det må godt være svært for den unge, men vi må som udgangspunkt have tillid til, at de kan finde ud af det sammen på skolen.«

Hjernen udvikles

For elever, der kommer fra en folkeskole, hvor de kreative og musiske fag er skåret ned til et minimum i de ældste årgange, er det ifølge Ann E. Knudsen en stor mulighed for udvikling at komme på efterskole. For uanset om det er idræt, musik, drama, billedkunst, keramik eller lignende aktiviteter, så fordrer det aktivitet i højre hjernehalvdel, som ellers i vid udstrækning sættes på standby i store dele af skolegangen.

»Det sætter gang i nye måder at lære på og det er stærkt motiverende for mange af de unge. Det er en stor fejl, der er sparet så voldsomt på de musiske fag i folkeskolen og så meget desto bedre er det, at efterskolerne lægger vægt på at tilbyde de unge nogle af disse fag,« siger Ann E. Knudsen, som opfordrer forældre og unge til at tale om, hvad den unge vil have ud af efterskoleåret.

Sæt mål for skoleåret

Skoleåret er et skifte fra de roller, som eleven har været i gennem de første 8-9 år af skoletiden. Dermed er efterskolen også en mulighed for at prøve noget nyt, fordi der opstår helt nye konstellationer.

»Vi bliver fastlåste i vores roller, når vi er sammen med de samme lærere og kammerater i mange år. På efterskolen er det muligt at lægge en strategi for at blive god til dansk eller at tage mere hensyn til sig selv, frem for altid at være den pige, der skal få det sociale til at fungere. Derfor skal efterskolerne også lade fortid være fortid og give de unge en reel mulighed for at starte på en frisk. Det er der rigtig mange efterskoler, der har forstået, men jeg har også oplevet efterskolelærere, der gerne vil tjekke af, hvad eleverne kom fra og hvad de fik i karakterer på deres gamle skole. Lige så snart den slags italesættes overfor kammeraterne, virker det meget sværere for den enkelte at få den nye start, han eller hun har håbet på. I stedet skal den unge have mulighed for at sætte fokus på en ny rolle og nye mål.«

Ifølge Ann E. Knudsen giver den gode efterskole mulighed for forandring og den gør de unge klar til ungdomsuddannelserne.

»Også i lyset af, hvordan unge udvikler sig hjernemæssigt, er der så meget ræson i at sende de unge på efterskole, så der er virkelig grund til at fastholde og forstærke skoleformen,« siger Ann E. Knudsen. ●

du kom med alt det, der var dig

af: Malene Bjerre, journalist og mor

Malene Bjerre og hendes mand har tre gange sendt en lidt skole- og familie-træt teenager af sted på efterskole og hver gang fået en voksen og harmonisk pige hjem igen. Det er det bedste, vi nogensinde har gjort, siger hun

Du kom med alt det der var dig og sprængte hver en spærret vej og hvilket forår blev det!

Det år, da alt blev stærkt og klart og vildt og fyldt med tøbrudsfart og alting råbte: lev det!

(Jens Rosendal: Forelskelsessang).

Vi sidder i samlingssalen. Det er vores ældste datters første dag på efterskolen, og jeg kan slet ikke synge med, fordi jeg har sådan en stor klump i halsen. Det er en blanding af rørelse over alt det, der venter hende, og også lidt sorg over at skulle undvære hende. Da resten af familien sidder og spiser morgenmad derhjemme næste dag, har vi helt ondt i maven, når vi tænker på hende. Hvem sidder hun mon sammen med, og hvad får de at spise? Hvordan er hendes værelseskammerat, og kunne hun godt falde i søvn? Eleverne må ikke have mobil på skolen, så vi kan ikke engang spørge hende, men må nøjes med at tænke på hende og stole på, at hun er i gode

hænder. Først på tredjedagen ringer hun hjem, glad i stemmen og fyldt med ting, hun skal fortælle. Vi beslutter os for, at det nok skal gå. Der er heller ikke andet, vi kan gøre. Når min tredje datter skal hentes hjem fra sit år på samme skole, kommer jeg til at sidde der igen. Jeg ved, at vi igen skal synge Jens Rosendals forelskelsessang, for det gør vi altid, og jeg ved, at jeg igen ikke vil kunne synge med. Jeg vil sidde og bide mig hårdt i underlæben, for det ville virkelig være for pinligt, hvis jeg som mor hyler om kap med eleverne, der skal tage afsked, men jeg kunne sagtens gøre det. Af stor glæde og taknemmelighed over alt det, vores døtre og vi som forældre har fået ud af deres år på efterskolen:

- De er blevet til tre glade, positive og sociale piger, der har lært at indgå i et fællesskab med andre, der er meget forskellige fra dem selv. Det er det allervigtigste. De er selv blevet taget imod med deres særheder og har lært at tage imod andre.

- De har oplevet et år med fuld knald på deres personlige udvikling – i trygge rammer.
- De har kunnet kaste sig over faglige områder, der ikke har været lagt vægt på i deres folkeskole. På vores efterskole har det været foto, video og musik.
- Og vi har slet ikke mistet dem, tværtimod – selv om de undervejs har insisteret på at kalde efterskolen for 'hjem'. Vi har fået dem igen på en ny måde, fordi efterskolen har lært os at give slip på dem. Vi har opdaget, at de er blevet store og kan en hel masse. Og de har opdaget, at de egentlig godt kan lide os.

Med Jens Rosendals ord har de haft et år, hvor alting råbte: Lev det, og det er nogle totalt livsduelige piger, vi har fået hjem. Hold da op, hvor har det fyldt i vores prioriteringer, ikke mindst økonomisk. Men det er også det bedste, vi nogensinde har gjort, for dem og for os selv. ●

fra forsagt pige til skrap politiker

af: Torben Elsig-Pedersen, redaktør

Efterskolen var en udfordring 24 timer i døgnet for beskæftigelsesminister Inger Støjberg, der led frygteligt af hjemve gennem det første halve år i kostskolemiljøet.

Inger Støjberg er skarp, når hun toner frem som politiker og minister. Da hun begyndte på efterskolen var hun stille og forsagt. To år midt i et ungdomsmiljø på en efterskole var med til at gøre forskellen

Når hun toner frem på tv-skærmen i den bedste sendetid virker hun hverken forsagt eller skræmt, landets forholdsvise nye beskæftigelsesminister. Tværtimod står Inger Støjberg ved sine meningers mod. Men sådan var det ikke, da hun som ny elev i 9. klasse gik ind over dørtæsklen til den lokale efterskole på hjemegnen Salling i det nordvestjyske. Faktisk blev Inger Støjberg godt presset af forældrene til at tage på efterskole, fordi det var en del af familietraditionen.

»Selv var jeg ikke særlig interesseret. Jeg var skræmt ved tanken, og jeg led da også

frygteligt af hjemve. Jeg var en meget forsagt pige, der ikke var så glad for at komme ind i det store fællesskab,« fortæller Inger Støjberg, der inden ministerposten i gennem små to år var Venstres politiske ordfører.

Helt frem til jul det første år på efterskolen fyldte hjemveen mere end mulighederne i det store fællesskab. Vendepunktet kom efter en samtale med forstanderen, hvor Inger Støjberg besluttede sig for at blive på skolen. Det skabte en afklarethed, som betød, at hun begyndte at folde sig ud. Blev

mange weekender på skolen og tog hjem for besøge kammeraterne, i stedet for at skynde sig hjem til forældrene. Det gik så godt, at hun også besluttede sig for at tage 10. klasse med på efterskolen.

Trygt barndomsmiljø

»Jeg kom fra et meget traditionelt og trygt barndomsmiljø, så for mig kom det til at tage lang tid, inden jeg vænnede mig til de udfordringer, der er ved at være mange unge sammen. På et tidspunkt ved juletid det første år fandt jeg mig selv og begyndte for alvor at

Der er i den grad brug for efterskolerne, fordi de kan skabe hele mennesker, der er omstillingsparate. Efterskolen giver de unge et åbent sind, som de har brug for at tage med sig gennem resten af livet

skabe min identitet i det ungdomsmiljø, der var på skolen.«

Inger Støjberg giver sig god tid her i ministerkontoret. For når samtalen falder på tiden på efterskolen, ses det tydeligt, at hun liver op, for det var en tid med betydning.

»Det var en fantastisk skole, hvor jeg især var fanget af fortællertimerne, idrætten, musikken og fællessangen. Der var meget engagerede lærere, som forstod at lægge bøgerne til side indimellem for at tage diskussioner med os om alt muligt. De var samtidig fagligt dygtige, og jeg er ikke et sekund i tvivl om, at det var de år på efterskolen, der gør, at jeg sidder her i dag,« siger Inger Støjberg og kigger sig rundt i ministerkontoret, hvor hendes personlige ejendele knap nok er kommet på plads. Bag hendes kontorstol står f.eks. et moderne portræt af Grundtvig, som snart skal hænges op.

Personlig udfordring

»Det særlige ved efterskolen er hele miljøet, hvor man er sammen 24 timer i døgnet. Det er ikke muligt at gemme sig, så man bliver virkelig udfordret på den person, man er.«

I timerne begyndte Inger Støjberg også at udfordre sig selv og de andre på holdninger, mens hun var på efterskolen. Og hun husker stadig den lærer, der i en udtalelse til hende skrev, at han glædede sig til at se hende på en valgplakat. Læreren kom ikke til at vente længe. Allerede som 20-årig kaprede hun som den hidtil yngste en plads i Viborg Amtsråd. I dag kan hun i en alder af 36 føje minister til den politiske karriere.

Vær dig selv

Når Inger Støjberg tænker tilbage på sin egen besværlige start på efterskolen, er hun ikke i tvivl om, hvad et godt råd til nye elever er:

»I skal være jer selv og give jer tid til at falde til. Efterskolen er så rummelig, at der er plads til meget forskellige mennesker. Derfor er der ingen grund til at bruge kræfter på at spille en rolle. Brug i stedet energien på at folde jer ud i de mange forskellige muligheder, som byder sig på efterskolen.«

Selvom efterskolerne under tiden har været i politisk stormvejr, er Inger Støjberg i sin egenskab af minister ikke bleg for at rose skoleformen.

»Der er i den grad brug for efterskolerne, fordi de kan skabe hele mennesker, der er omstillingsparate. Det er der brug for på et arbejdsmarked, hvor der hele tiden forsvinder typer af job, mens andre opstår. Efterskolen giver de unge et åbent sind, som de har brug for at tage med sig gennem resten af livet.«

bonus

efterskoler skaber mønsterbrydere

Især efterskolernes 10. klasse bidrager til, at flere unge får en ungdomsuddannelse. Skoleformen bryder den negative sociale arv

Unge, som har gået på efterskole, er generelt bedre rustet til at modarbejde negativ social arv. Det er en af hovedkonklusionerne i en analyse, som Capacent Epinion sendte på gaden tidligere på året. Baggrunden for konklusionen er omfattende data fra Danmarks Statistik over de 578.874 unge, der har afsluttet 9. eller 10. klasse i perioden 1997-2006.

»Analysen viser, at hvis vi skal opfylde målet om, at 95 % af en årgang skal gennemføre en ungdomsuddannelse, er tilbuddet om 10. klasse en del af løsningen, og en socialt bredt sammensat elevflokk kan være med til at løfte de kammerater, der ikke har så megen uddannelsesballast i bagagen,« siger Troels Borring, formand for Efterskoleforeningen.

To hovedkonklusioner i undersøgelsen slår fast, at efterskolerne:

...kan knække effekten af negativ social arv ...bidrager til, at flere unge får en ungdomsuddannelse, (målt på unge, der har gået i 10. klasse).

Uddannelsesforsker Ulla Ambrosius Madsen fra Roskilde Universitetscenter mener, at alene den unges valg af efterskole er med til, at den unge kan skrive en ny historie om sig selv.

»Der er tale om et aktivt tilvalg, når en ung kommer på efterskole. Det skaber i sig selv fokus på det at gå i skole. Den unge bryder dermed et mønster og forsøger at gøre noget aktivt ved sin situation. Det sender et særligt signal både til kammerater og til en selv om, at man tager fat om sit eget dannelsesprojekt,« siger Ulla Ambrosius Madsen, der gennem flere år har forsket i efterskolens læringsrum. **Tep**

Hjemveen forsvinder, når man ligger sammen med tyve andre i en Ikeasofa og griner af dårlige jokes, fortæller Malou Freya Stålholt.

livet i et osteklokke- paradis

af: Malou Freya Stålholt, gik på efterskole sidste år

Malou Freya Stålholt fortæller om sit møde med efterskolen, som blev en så intens oplevelse, at hun nu har tilbragt de sidste to år sammen med amagerdrenge i grimme hættetrøjer, dukkeagtige skønheder og hardcore jyder

”Jeg hedder Malou, jeg kommer fra Ullerslev”. Nej. ”Jeg hedder Malou, jeg er fra Fyn”. Nej, virkelig nej. ”Jeg hedder Malou. Jeg kommer fra... min mor og far. Gnæk gnæk”. Nej, nej og fucking nej! Arh!

Jeg kan huske, hvordan mit blik frygtsomt gled henover mine fremtidige efterskolebuddies, der på det tidspunkt alle sammen virkede ti gange sejere, smukkere og ældre end mig. Der var den halvpumpede amagerdreng i hættetrøje og grimt sprog. Der var dukkeagtige skønheder, der bare sad og tronede over alle andre uden at være forpligtigede til at sige noget, fordi deres lange ben bare sådan elegant og uden videre sprang over alt det

når først de har givet det en rigtig chance. Præstationsangsten i lynhurtigt at skulle kunne kende forskel på fem Sophier og huske, hvor man skal til at have dansk kan i første omgang være ved at tage livet af én, men allerede efter første aften, når man grundet pladsmangel sidder noget nær tyve mennesker i to små Ikeasofaer og er ved at dø af grin over en dårlig joke, så fortager både dét og frygten for at snakke med ham der den hardcore i den sorte hættetrøje sig. Man finder ud af, at de fleste både er ligeglade med ens myggestik og hvilken kjole, man havde på første aften. Og lynhurtigt lærer man, at de roomies, man første uge frygtede

Man bliver ikke automatisk et hashvrag af at bo på værelse med en københavnner

pjat med ”Jeg hedder..” og ”Gud, Viborg? Der bor min moster!”. Der var hardcore jyder marineret i skummelhed og sjove mennesker, der slog skruede saltomortaler med tungerne allerede første aften. Og så var der mig.

Når man sidder dér, midt i mængden af nye mennesker, med sine tusind myggestik og den kjole, der åbenbart ikke var så fancy, som man havde troet, ønsker man sig bare hjem til sine forældre, de gamle venner og trygheden i at kunne lukke døren og bare være sig selv. Heldigvis efterlader de færreste efterskoleintro-uger ikke megen tid til at have hjemve, og skulle det være tilfældet, er der næsten overflod af søde mennesker til at kramme og grine med. Der vil altid være nogle mennesker, der har svært ved at forlade det rutinerede, glade liv derhjemme og lige pludselig skulle stå på egne ben, men det er de færreste, der ikke elsker efterskolelivet,

aldrig at have noget til fælles med, også har en svaghed for at høre Britney Spears, når de er i bad. Man glemmer at ringe hjem, og bliver næsten irriteret, når folk forsøger at stjæle en time midt i eftermiddagskludder. Samtidig bliver man nærmest lykkelig, når der dumper post ind til ens nye adresse, og man masseproducerer lange håndskrevne breve til dem derhjemme om, hvor dejligt alting er, og hvor meget man savner dem på trods af osteklokkeparadiset.

Den første måned er lige pludselig slut, og man opdager, at man, midt i lejrskolestemningen og de nye mennesker, fuldstændig har fortrængt, hvor træt og udmattet man egentlig er. Man sover tungt. Men man sover godt. Og allerede der, i sensommerens myggeland, ved man, at man er bidt. Bidt af en efterskoleglæde, der klør og higer efter mere blod. ●

Malous 6 gode råd til efterskoleforældre

1: Lær at lægge bekymringerne til side: Jeres små pussenuskeskatter har det godt, og hvis ikke, skal I nok finde ud af det. Lad derfor være med at ringe. De skal nok ringe selv.

2: Bliv ikke forvirret, når der grines højt af humor, I ikke forstår. Det er helt normalt.

3: Jeres små pussenuskeskatter er rent faktisk ved at blive voksne – hvad enten I vil det eller ej. At de lige pludselig bliver mindre afhængige af jer, betyder på ingen måde, at de elsker jer mindre.

4: Send post! Send post! Send post!

5: Hav tillid. Masser af tillid. At lille Lise får en kæreste, der spille guitar (!) behøver ikke nødvendigvis at medføre øjeblikkelig graviditet. Og man bliver ikke automatisk et hashvrag af at bo på værelse med en københavnner.

6: Efterskolekost er måske i mange tilfælde årsag til en god bunke kilo, der holder ”leger byen sover” på sidebenene. Det betyder på absolut ingen tænkelig facon, at maden er bedre end jeres. Forkæl derfor gerne jeres små pussenuskeskatter med hjemmelavede livretter i weekenderne. I vil opnå gudestatus og med lidt held modtage lidt flere opkald – om ikke andet med ønsker til fredagens menu.

bonus

Verden åbner sig

S større modenhed, selvtillid og mod til at gribe livets muligheder. Det er noget af det, Kasper Toustrup tog med i rygsækken, da han i 1992 drog hjem efter et år på efterskole.

»Hvis ikke jeg havde gået på efterskole, ville det have været en meget lille og ikke særlig moden dreng, der var mødt op på gymnasiet, og jeg havde nok heller ikke fået det samme ud af min gymnasietid. Jeg voksede enormt det år på efterskolen. Jeg sugede bare til mig.«

Ordene kommer fra 33-årige Kasper Toustrup, der i dag har succes i en dobbeltkarriere. Han er uddannet læge og læser ph.d. på en kræftafdeling. Mest kendt er han dog som bassist i landets i øjeblikket mest populære rockband Nephew.

»Verden blev åbnet på efterskolen. Pludselig var jeg en del af et fællesskab af unge fra hele landet med vidt forskellige baggrunde og syn på livet,« siger Kasper Toustrup. Du kan læse et længere interview med ham om tiden på efterskolen, hvis du klikker ind på www.efterskolen.com. ●

Foto: Peter Klode

De unge befinder sig i en svær tid mellem barn og voksen og er på kant med omgivelserne. Efterskolen giver dem en chance for et afbræk og for at bryde fastlåste roller. De får rum til at vise deres stærke sider, mener ungdomsrådgiver Tine Bryld.

Tine Bryld har fingeren på unges trivsels-puls efter i årtier at have rådgivet dem. Og hun er ikke et sekund i tvivl om efterskolens eksistensberettigelse:

»Stort set alle beskriver deres efterskoleophold som en af de bedste perioder i deres liv. Lidt ligesom når mænd i gamle dage talte om deres soldatertid,« ler forfatteren og Tværs-værten.

Selvom sammenligningen er karikeret, er den ikke helt ved siden af: De unge står for første gang på egne ben, skal indrette sig under faste regler, der for mange er mere disciplinære end den virkelighed, de kommer fra - og ikke mindst: De er del af et unikt, tidsbestemt og pulserende fællesskab. En vigtig forskel er, at de unge på efterskolen ikke bare blindt skal rette ind efter autoriteter og ordrer. Det personlige ansvar er omdrejningspunkt for livet på en efterskole. Eleverne skal yde noget for at være del af fællesskabet.

»De unge befinder sig i en svær tid mellem barn og voksen og er på kant med omgivelserne. Efterskolen giver dem en chance for et afbræk og for at bryde fastlåste roller.

chance for livet

af: Lotte Edberg Loveless, journalist

En Guds gave til unge og forældre. Sådan lyder Tine Brylds karakteristik af efterskolen, som hun kalder en social læreplads, hvor unge bliver udfordret, lærer sig selv at kende og får udsyn til verdens mangfoldighed

Efterskolen er en menneskelig læreproces, man kunne unde alle. En slags akvarium, hvor du udfordres i trygge rammer og derved bliver bedre rustet fagligt og socialt, når du svømmer ud i verdenshavet

De får rum til at vise deres stærke sider og få respons på de svage, som de ikke bare kan putte med, fordi man er sammen hele tiden. De oplever, at andre sætter pris på dem som hele mennesker,« siger Tine Bryld.

Balancegang

Den garvede rådgiver er imponeret over, at man på efterskolen kan samle så mange vidt forskellige unge - med galoperende hormoner og alt, hvad det medfører af usikkerhed og humørsvingninger - og få så frugtbart et resultat.

»Ind i mellem er det også hårdt, fordi livet på efterskolen er så intenst. Mange får brug for at komme hjem og få et frikvarter undervejs,« siger hun.

Det nye liv kræver fingerspidsfølelse fra forældrene. For hvor meget man skal blande sig?

»Det er en god idé at lave en aftale om, at det er den unge, der tager kontakt, når hun har brug for det. Forældrene skal vise interesse, men også give plads,« siger Tine Bryld.

Mange skoler har en regel om, at eleverne ikke må bruge mobilen den første tid

- netop for at sikre at fokus er på skolen og det nye fællesskab.

»Det kan være fristende lige at gribe telefonen - specielt i starten, hvor det hele kan virke lidt overvældende. Så der er det helt fint, at skolen holder dem fast. Men det er en svær balance, og mange forældre bekymrer sig meget.«

Fordybelse

En del elever oplever følelsesmæssige ruticheture under opholdet.

»Der kommer mange ting op til overfladen, når man er væk fra familie og venner. Skolen er et fortættet minisamfund, hvor de unge kan løbe ind i alle typer problemer - som for eksempel kærestesorg. Her er kontaktlærerne vigtige: De ser, hvad der er undervejs, og er der for den unge,« siger Tine Bryld.

Hun synes generelt, efterskolerne er rigtig gode til at samle elever op, der har det svært.

»Det betyder meget, at de unge er der døgnet rundt, og at der udover det faglige også er fokus på det sociale og kulturelle.

Lærerne kommer virkelig under huden på den enkelte elev. Samtidig er der en stor fortrolighed blandt eleverne. De er rigtig gode til at bruge hinanden.«

Også fagligt giver efterskolens rammer mulighed for at komme et spadestik dybere.

»Det, at man kan lave projekter, der rækker udover et 8-14 skema, er centralt og skaber en hel anderledes sammenhæng, end de unge har oplevet i folkeskolen. Fordybelsen giver indsigt og udløser mange tanker og ideer. Eleverne ser nye sider af sig selv,« siger Tine Bryld.

Hun ser efterskolen som en slags social læreplads for de unge.

»Det, de giver, får de også tilbage. De oplever, at der findes mennesker overalt, som de på trods af forskelligheder kan stole på og knytte sig til,« konkluderer Tine Bryld.

»Efterskolen er en menneskelig læreproces, man kunne unde alle. En slags akvarium, hvor du udfordres i trygge rammer og derved bliver bedre rustet fagligt og socialt, når du svømmer ud i verdenshavet.« ●

bonus

Hvis værelseskammeraten er en udfordring

Det kræver åbenhed og tolerance at få fuldt udbytte af opholdet på en efterskole. For på efterskolen møder dit barn mange forskellige unge. Der er unge fra Lolland og fra stenbroen. Indvandrere og grønlandere. Piercede og poptøser.

Forældre kan opfordre deres barn til tolerance overfor forskellighed. Det betyder blandt andet, at man ikke skal kræve en ny værelseskammerat på sit barns vegne ved den første lille uoverensstemmelse.

Forældre kan snakke med deres barn. Det er vigtigt at få punkteret drømmen om den perfekte værelseskammerat, for den perfekte findes ikke.

Forældre kan forberede deres barn på, at et godt forhold til værelseskammeraten kræver et stykke arbejde.

I nogle tilfælde er det forældrene, der går i chok, når de finder ud af, at deres barn har fået en værelseskammerat, der har brug for støtte. Det er der ingen grund til, for det kan blive en lærerig oplevelse for barnet. ●

Hvis du vil vide mere

"På vej på efterskole" er en bog for elever, der gerne vil fordybe sig lidt mere inden opholdet.

8 unge fortæller om at flytte hjemmefra, om store oplevelser, om faste sengetider og pligter og alt det andet, der følger med, når unge bor tæt sammen.

"På vej på efterskole" er skrevet af journalisterne Torben Elsig-Pedersen og Henrik Staneck. Foto: Flemming Krogh. Bogen koster 99 kr. i boghandlen. ●

sådan oplever vi efterskolen

af: Henrik Broch-Lips, journalist og Torben Elsig-Pedersen, redaktør

SKOLEREJSER

KILROY: ITUNDEKONCEPT

- SPINEN LÆREREN TIM
- TUNDEKONCEPT
- SPINEN PÅLÆREREN
- SPINEN ALUMNEREN
- BALLENE

**ROM 6 DAGE/5 NÆTTER
FRA KR. 2.950,-**
Pr. inkl. ophold på hotel i Rom og transport

Vi har særligt lave priser nu til foråret 2010. Bestil NU og få skolerejsen til en fordelagtig pris. Først-til-mølle princippet.

Top 5 oplevelser i Rom:
Agri-turen (oliven- & vinprod.)
• Colosseum • Peterskirken
Time Elevator • Pompeji
Se mere på kilroygroupa.com.

TF: 7022 0535 - hol@kilroygroupa.dk
kilroygroupa.com

KILROY
group travel

GO BEYOND SIGHTSEEING

Mads Kjær
15 år, 9. klasse.
Kommer fra Ulstrup:

»Der er et fedt sammenhold på efterskolen – det er sjældent man bliver holdt ude. Fagligt er jeg blevet styrket. Mine karakterer er i hvert fald steget, siden jeg startede her. Sporten, især gymnastikken, nyder jeg rigtig meget. Man skal blot undgå at komme på skadeslisten, for så bliver man sat til at ordne gravene eller støvsuge fiberbanen.«

Mads Dalgaard
17 år, 10. klasse.
Kommer fra Skals:

»Jeg har været enormt glad for efterskolen. Jeg ville gerne prøve noget andet end folkeskolen, og blive mere moden, før jeg skulle i gymnasiet. Det har jeg ikke fortrudt. Den sociale struktur, den afslappede stemning og vennerne er rigtig godt. Men til tider lever man afskåret fra omverdenen som i en osteklokke. På den måde er efterskolen en lille beskyttet verden langt væk fra virkeligheden.

Der er heller ikke altid plads til fleksibilitet og spontane tiltag, da meget er planlagt på forhånd.«

bonus

Nyheder om efterskoler og uddannelsespolitik

Bladet Efterskolen udkommer 18 gange om året med nyt fra efterskolerne til bestyrelsesmedlemmer, medarbejdere og andre interesserede. Hvis du er ansat på en efterskole eller bestyrelsesmedlem, kan du melde dig til gratis at få bladet på www.efterskoleforeningen.dk

Forældre og andre interesserede kan tegne et årsabonnement for 310 kr.

Bestilles på tlf. 33179586

E-mail: hs@efterskoleforeningen.dk

» Det burde være en menneskeret at komme på efterskole

Mathilde Holm Nygaard
16 år, 10. klasse.
Kommer fra Mejdal ved Holstebro:

»Det burde være en menneskeret at komme på efterskole. Jeg har især fået noget ud af gymnastikken, der har udviklet mig rigtig meget. Og så har jeg selvfølgelig mødt en masse søde mennesker. Det har også været rigtig fedt, at få et tæt forhold til lærerne. Dog er der en række regler, som jeg ikke kan forstå. Jeg synes f.eks. at opdelingen i drenge- og pigeang, hvor der kun er to besøgsaftener om ugen, virker negativt på dagligdagen.«

Morten Holm Juhl
16 år, 10. klasse.
Kommer fra Sommersted:

»Der åbnede sig en helt ny verden på efterskolen. Før dyrkede jeg ikke idræt, men jeg er blevet bidt af både gymnastik og boldspil. Nogle dage kan jeg godt have 4-6 timer gymnastik. Jeg fortsætter med at gå til springgymnastik, når jeg kommer hjem fra efterskolen og jeg skal også fungere som instruktør for et hold med 12-13-årige drenge. Jeg er blevet meget mere moden og ansvarlig af efterskoleopholdet. F.eks. tænker jeg mere selvstændigt.«

Kristine Frøsig
16 år, 10. klasse.
Kommer fra Gredstedbro:

»Det er en udfordring at bo så mange sammen hele tiden, men man vænner sig til det og det bliver til noget godt. Det værste er at være væk hjemmefra vennerne. Der er helt sikkert noget som er forsvundet i forholdet til dem, som jeg skal til at bygge op igen efter opholdet.

Det gode ved efterskolen er, at der altid er nogle at tale med, både elever og lærere. Lærerne bliver en slags reserveforældre, man får et tæt forhold til dem. For eksempel har jeg været hjemme og besøge nogle af lærerne og nogle gange er deres familier også med på skolen. Det virker rart.«

Foto: Rasmus Bøchner

Tivoli er ladet med energi

Tivoli Academi har inviteret landets efterskoler til Klima- og energidag fredag den 11. september, hvor forlystelsesparken er ladet med viden om alt fra vindenergi og kilowatt-timer til læren om tyngdekraft og CO₂. I løbet af dagen vil der være optræden af forskellige efterskolebands og dagen sluttet af med "Fredagsrock" med Tim Christensen. Tjek mulighederne ud på www.efterskole.dk/tivoli

tvillinger er blevet sprælske og klogere på sig selv

af: Lotte Edberg Loveless, journalist

Lisbeth Nyhus Janssens tvillinger har reageret vidt forskelligt på et år på samme efterskole. Men begge er vokset enormt og møder i dag verden – og deres mor – på en ny måde

At sende et barn på efterskole kan efterlade et tomrum derhjemme. Men sender man to teenagedøtre afsted, bliver der pludselig gevaldigt stille. Sådan var det hos familien Nyhus Janssen, da den sidste år i august sendte tvillingedøtrene Marie og Kirsten på efterskole. Og da storebroren et halvt år senere flyttede hjemmefra, var far og mor for alvor alene hjemme.

»Maden bliver for gammel i køleskabet, og jeg skal lede i hele huset for at finde tøj nok til en vask,« griner Lisbeth Nyhus Janssen.

Men hun keder sig absolut ikke. Udover sit job som lærer har hun rigeligt at se til i kraft af stort engagement i blandt andet bestyrelses- og foreningsarbejde i fritiden.

»Jeg har bevidst valgt at holde mig i baggrunden og forsøgt at give pigerne plads i deres liv på efterskolen. Det har givet en mig en frihed, hvor der er blevet rum til andre ting. Det har været godt at opleve, at jeg kunne give slip og kappe navlestrengen.«

For meget

Kirsten og Marie er enæggede tvillinger og ligner udenpå hinanden til forveksling. Egentlig havde forældrene helst set, at de valgte hver sin efterskole, men da de begge var overbeviste om, at storebrorens efterskole var den helt rigtige, blev det sådan.

»Før de begyndte, snakkede vi med skolen om vigtigheden af, at pigerne blev skilt mest muligt, så de fik lov til at udfolde sig individuelt,« fortæller deres mor.

Foto: Lars Holm

Som udgangspunkt er Kirsten den robuste af pigerne, der bare klør på, mens Marie tager tingene mere ind.

Vel ankommet på efterskolen kom Kirsten på 2-mandsværelse med en pige, hun fra første dag svingede godt med. Marie endte på et meget livligt 4-mandsværelse, hvilket ikke var nogen succes. Hun havde svært ved at forholde sig til så mange på én gang og på så lidt plads.

»Det tog ret hårdt på hende, men skolen var opmærksom på problemet, og jeg havde en rigtig god kontakt til Mariens kontaktlærer. Mødre kan være forfærdelige til at blande sig, så jeg lagde bevidst bånd på mig selv. Det kunne jeg gøre, fordi samarbejdet med skolen var så godt. Jeg følte mig tryk. Men det er da svært, når du har et barn, der ringer hjem og har det skidt...«

Krise har styrket

Problemerne resulterede i, at Marie stik mod planen kom til at hænge en del på søsteren. Efter efterårsferien flyttede hun til et 2-mandsværelse. Desværre var det også et uheldigt match. Værelseskammeraten lå en stor del af tiden under dynen på grund af personlige problemer.

»Hvordan skal jeg forholde mig til én, der ikke vil noget og lukker sig om sig selv,« spurgte Marie sin mor.

»Vi snakkede meget om det. Marie var bange for at fremstå som et brokoved, fordi hun allerede havde haft et værelsesskift. Samtidig med at hun var nede, viste hun en enorm styrke, og da hun efter vinterferien fik en ny værelseskammerat, var alting pludselig super. Det var helt fantastisk at se, hvordan hun rejste sig og voksede efter krisen,« fortæller Lisbeth Nyhus Janssen.

Selv da det var værst, overvejede Marie ikke at gå ud af skolen.

»Det er nok en grundholdning i vores familie – vi tager de kampe, der kommer. Og selvom det var hårdt, er der ingen tvivl om, at problemerne har rustet og modnet Marie meget,« siger hendes mor.

Foto: Lars Holm

Da Lisbeth Nyhus Janssens datter oplevede problemer på værelset måtte hun ringe til kontaktlæreren: »Mødre kan være forfærdelige til at blande sig, så jeg lagde bevidst bånd på mig selv. Det kunne jeg gøre, fordi samarbejdet med skolen var så godt. Jeg følte mig tryk. Men det er da svært, når du har et barn, der ringer hjem og har det skidt.«

»Ingen går igennem et efterskoleophold uden kriser. Senere var det Kirsten, der havde det lidt svært og følte sig kørt ud på et sidespor, fordi værelseskammeraten havde fået en kæreste. Eleverne er midt i puberteten og er tæt sammen i døgn drift. De vil blive smidt ud i kriser, men det gode er, at fællesskabet også gør det nemmere at komme på ret køl igen.«

Ny modenhed

Begge Lisbeth Nyhus Janssens piger har gennemgået en enorm udvikling i løbet af skoleåret.

»De er virkelig vokset. Der er også røget et par ekstra kilo på fra skolens gode mad... Mentalt er de blevet modige og tør stå frem på en helt ny måde. Til en stor fødselsdag i familien for nylig optrådte de for 400 mennesker uden overhovedet at tænke over det.

De havde dårlig nok fortalt det til mig. De angriber tingene fra en betydelig mere moden vinkel - også i forhold til holdninger og engagement. De er blevet klogere på sig selv og samtidig mere sprælske og udadvendte.«

»Der er ikke noget 10. klasse-tilbud, der kommer op på siden af et efterskoleophold. Det ruster dem helt fantastisk,« siger Lisbeth Nyhus Janssen med såvel sin mor- som lærerkasket på.

Tvillingernes billede af deres mor har også ændret sig en del i løbet af året.

»Jeg er pludselig ikke så dum længere. Vi ligner hinanden rigtig meget, og det er nok klassisk mellem teenagedøtre og mødre, at mor bare ikke duer i en periode. Nu opsøger de mig pludselig selv. De lytter, beder om råd, og vi har nogle rigtig gode snakke. De har ikke længere brug for at distancere sig fra mig, og jeg har fået en ny vejleder-rolle for dem,« fortæller Lisbeth Nyhus Janssen. ●

bonus

Sofie Gråbøl fik bedre forhold til sin mor

Sofie Gråbøl havde ikke lyst til gymnasiet. Faktisk var hun træt af at gå i skole. Men et eller andet skulle der ske, og da hendes bror havde været på efterskole, valgte hun også at gå den vej.

»Jeg ville mærke, om vingerne kunne bære. Det var godt for mig at komme hjemmefra uden at slippe helt. Det tror jeg også, min mor syntes, for jeg var træt af min mor, og hun var træt af mig,« fortæller den prisbelønnede skuespiller.

Den unge Sofie Gråbøl havde alle de konflikter med sin mor, som opstår, når naturen vil have, at teenagedatteren flyver videre. Derfor hjalp det, at de fik hinanden lidt på afstand.

»Vi savnede hinanden og havde begge noget at fortælle, når jeg kom på weekend. Vi glædede os til at se hinanden.«

Læs et længere interview med Sofie Gråbøl om hendes efterskoleophold på www.efterskolen.com. ●

Foto: Scampix

fie er sprunget ud

af: Lotte Edberg Loveless, journalist

”Mit livs drøm”. Sådan betegner 16-årige Fie selv sit efterskoleophold, og selvom forældrene har savnet hende, har det været fantastisk at se hende folde sig ud i fuldt flor

Først i midten af 9. klasse besluttede Fie sig for at tage på efterskole og var heldig at få plads på favoritskolen. Forældrene var spændte, da de afleverede hende, og moren havde det ikke helt godt med at skulle sende datteren alene ud i verden.

»Ingen af os havde efterskoleerfaring, og selvom det var Fies eget valg, vidste hun jo heller ikke, hvad hun gik ind til. Der var ingen garanti for, at hun ville møde nogen, hun gik i spænd med,« fortæller hendes far, Filip Køneke.

Det gjorde hun. En hel masse. »Det sociale fællesskab på skolen har været fantastisk, og der er ingen tvivl om, at det har været Fies bedste skoleår. Fra at være en lidt stille og tænsom pige i folkeskolen, sprudler hun og er virkelig blevet ung for fuld udblæsning. Med hvad det indebærer af fester og nødvendigt oprør for at finde sig selv,« siger en fornøjet far.

»På efterskolen kan eleverne ikke som i folkeskolen gemme sig bag en maske. De deler alt med hinanden 24 timer i døgnet og oplever, at de på trods af deres svagheder ikke behøver at gemme sig bag en facade. Det har været fascinerende at se, hvordan Fie har knyttet venskaber til alle mulige typer unge. Efterskolen har lært eleverne ikke at dømmе folk på det ydre og givet dem en stor rummelighed.«

Forældrene har ikke set meget til Fie det seneste år, men det er i orden, selvom de har savnet hende.

»Vi ser det som endnu et udtryk for, at hun har haft det godt, og vi har givet hende plads til at nyde sit ophold og fordybe sig i de andre,« siger Filip Køneke.

»Efterskolen har givet Fie mulighed at bryde ud af en fastlåst rolle og definere sig selv på ny måde. Hun har fået prøvet sig selv af og er midt i en rivende udvikling. Det har været en utrolig positiv oplevelse – både for hende og os.«

»Vi havde ingen efterskoleerfaring, så vi vidste ikke, hvad vi som forældre og vores barn gik ind til,« fortæller Filip Køneke. Han blev positivt overrasket. Datteren har udviklet sig fra at være en lidt stille pige til en, der sprudler og er ung for fuld udblæsning.

Foto: Jørn Alsted

BUS/FLY FRA PRISER:

- Berlin kr. 745,-
- Bruxelles kr. 1.040,-
- Barcelona kr. 2.995,-
- Prag kr. 950,-

Ørslev
Grupperejser

SPECIALIST I ACTION
OG STORBY

WWW.ORSLEV.DK

MATCHER ALTID PRISEN GÅR ALDRIG PÅ KOMPROMIS MED SIKKERHED OG KVALITET

Ring efter TILBUD **70 23 57 00 70 23 57 33** - også til andre destinationer

Totalindretning af Efterskoler Egenproduktion Specialinventar VS forhandling SKI aftale Rådgivning & Sparring Udvikling Del- og helhedsplaner

thorsø

Håndværkervej 1 | DK-8881 Thorsø | Tel 86 96 60 75 | Fax 86 96 70 03 | www.thorsoe-moebler.dk

LÅN TIL lav rente

Uden gebyrer & omkostninger

Tjenestemændenes Låneforening

H.C. Andersens Boulevard 38 · 1553 København V · Telefon: 33 12 32 28 · e-mail: lf@tjlaan.dk · website: www.tjlaan.dk

www.harresoe.dk
Karl Andreassen tlf: 20 68 1991

www.leika.dk
Trik Madson tlf: 30 91 55 10

Fremtiden er nu og her, vi gør visioner til virklighed!!

Harresø Byggeforsknings ApS

LEIKA

BERLINSPECIALISTEN

Danske reiseførere i grupperrejser til Berlin
Karabliwars studietur og aftenvisning
TEL 8448 1000 - berlin@anna.ljk
www.berlinspecialisten.dk

Cesky Raj

"Det böhmiske Paradis"
 endnu billigere med
 vm rejser danmark

Action/rock-climbing fra... **1.220**
 Incl. fuldt program og 1/1 pers.

Berlin-er specialisten fra... **660**
 Prag 6 dg./3 nt. fra... **850**
 Krakau 6 dg./3 nt. fra... **930**
 Warszawa 6 dg./3 nt. fra... **925**
 Budapest 6 dg./3 nt. fra... **1.095**

Priser
der taler for sig selv!
vm rejser
36 98 19 39 & 75 16 42 15
www.vm-rejser.dk

Bajstrup Rejser

74 64 41 02

Rekvirér vort katalog
 med mange forskellige
 og spændende rejsemål.

www.bajstrup-rejser.dk

Deadline:
 Annoncer til næste nummer bestilles senest 20/8.

Efterskoleforeninens sekretariat
 Tlf. 33 17 95 86
 E-mail: annonce@efterskole.dk

AT LEVE ER... AT REJSE SAMMEN

► BERLIN
► PRAG
► BRUXELLES
► BUDAPEST ► KRAKOW

Ring efter tilbud på
 tlf. 4494 6090

Skal I rystes sammen? Vi skaber de perfekte rammer på vores Aktivrejser. Rapelling, vandring, mountainbiking, kanotur og meget andet.

grupperejsebureauet.dk **Grupperejsebureauet**

FÆRØERNE

LEJRSKOLETILBUD

Skibsrjese fra Esbjerg til Færøerne tur/retur på cruisefergen Nordna inkl. couchetter, 3 overnatninger/4-dages ophold på vandrerhjemmet i Tórshavn.

PR. PERS. KR. 1.299,-*

* Ekst. bookinggebyr på kr. 60,-. Prisen gælder i perioden 28.03.09-15.05.09 & 19.09.09-23.10.09 vhaen 20 personer. Ring angående yderligere informationer og andre priser.

Vi er gerne behjælpelig med at arrangere gældende udfugter.

SMYRL LINE - TEL 445 96 35 03 40 - OFFICE@SMYRL-LINE.DK

STORBY - ADVENTURE - SKI - TEMA - LINJETURE

München, Amsterdam, Bruxelles, Berlin, Prag, Krakow, Paris ...
 og mange andre storbyer i Europa

Tjekkiet, Polen, Tyskland, Østrig, Norge ...
 og mange andre lande med adventure oplevelser

Oppdal, Høfjell, Skeikampen, Matrei, Lavarone-Folgaria ...
 og mange andre ski-destinationer i Norge, Sverige, Tjekkiet, Østrig og Norditalien

Linjeture
 Musik og drama, bånd og design, film og medie, initiativ, adventure, boksing, ridning ...

Studietur til Berlin efteråret 2009
 20 år efter Murens Fald

Up-Travel tilbyder:

- Professionel assistance
- Sikre tilsidlet
- Personligt engagement
- Service og lidt
- Sparring med tidligere efterskolelærere

Ring til Lene
- og få et
uforpligtende
tilbud!

www.up-travel.dk - lene.bang@up-travel.dk - tlf. 2112 4122

SKOLEREJSER

Skolerejsen købes hos TEAM BENNS fordi:

- Erfaring/tryghed
- Flest rejsemål
- Flest studiebesøg
- Velkonsolideret
- Billigste priser
- Gør arbejdet for dig

London 5 dage/4 nætter
fra kr. 1.995,- p. p.

inkl. optid på hotel i Londonområdet

Vi har netop nu særligt fordelagtige priser til London til foråret 2010. Bestil NU og vær sikker på at få skolerejsen til den lavest mulige pris. Først-til-mølle princippet.

Forslag til faglige besøg og aktiviteter:

- Skolebesøg ■ Etnisk London ■ Oxford
 - Besøgstage ■ Tour of BBC Television ■ Parlamentet
- Se mere på team-benns.com.

Flere rejser på team-benns.com
 TF.: 86 66 66 66 • group@team-benns.com

TEAM BENNS
www.team-benns.com

EFTER SKOLEFORENINGEN

Vorum, Forbergade 27, opg. H, 1463 København K.
 Kontakt: Man.-torsdag kl. 9.00-16.00,
 fredag kl. 9.30-14.00

Telefon: 33 12 86 80, fax 33 93 80 94
 E-mail: info@efterskoleforeningen.dk - www.efterskole.dk

Sekretariatsleder: Sophie Bang Nielsen

Formand: Trine Borring,
 Tf. 21 79 24 10

Lærernes a-kasse

Formand
 Lær: Stig Andersen

Sekretariatschef
 Lær: Frank A. Jørgensen

Hovedkontor
 Kompagnistrædet 32
 Postboks 2225
 1068 København K
 Tlf: 7010 0018
 Fax: 3314 3555

Regionscentre
 Odense
 Klaregade 1
 5000 Odense C

Esbjerg
 Skolegade 3
 6700 Esbjerg

Århus - Riskov
 Ravnevej 6
 8240 Riskov

Aalborg
 C.W. Oboleplads 1
 9000 Aalborg

København
 Hæstmøllestræde 5
 1464 København K

Åbningstider
 Man-Tir: 10.00-15.30
 Fredag: 10.00-14.30
 Onsdag: Lukket

Tlf: 7010 0018 • www.dlfa.dk • dlfa@dlfa.dk

de frie skolars advokat ®

Danmarks førende advokatfirma når det gælder
 rådgivning af frie skoler

Vi påtager os aldrig sager mod frie skoler

Alle ansatte ved frie skoler kan benytte os
 med 20 % rabat

www.frieskolerlaw.dk

FÅ ET MODERNE MØNTVASKERI PÅ SKOLEN

Uden investeringsudgifter og med positiv økonomi for skolen.

Dette favorabile vaskesystem er specielt udviklet til kostskoler, og mange skoler har allerede fået opsat vaskerier. Tilbudet gælder hele landet.

Ring og hør nærmere.

MOGENS MARQUARDS MØNTVASKERIER

8846 30 98 13 70
www.fra.kl.89

Hvem savner mor?

På et man også kommer på en efterskole? Hvor skal jeg nå man være til at lære mere? Hvor man hører til sammenligner på efterskole.dk kan du bl.a. stille spørgsmål til ansættelse og tilmelding allerede og få svar på hvad det egentlig vil sige at være et år væk hjemmefra. Tjek efterskole.dk 5 dage og halv kluger på det vigtigste år i dit liv